

Cesta do Kyrgyzstánu – 6.-20.5.2011

Cílem naší první cesty, která byla financovaná pouze z našich vlastních prostředků, byla návštěva dětských domovů v Kyrgyzstánu. Při její realizaci, která rozhodně nebyla příliš jednoduchá, nám velmi ochotně pomáhal pan Djambajev z kyrgyzského ministerstva školství a jeho syn Marat, pracovník humanitární organizace SOROS. V Kyrgyzstánu totiž v podstatě neexistuje možnost elektronické komunikace a i s telefonováním mimo město je velký problém. Do dětských domovů jsme se tedy vydávali neohlášení pouze s doporučujícím dopisem pana Djambajeva a navíc jsme ani nebyli schopni odhadnout, kdy do jednotlivých domovů dorazíme, protože cestování po této zemi je velmi náročné.

Byl to můj návrat do Kyrgyzstánu po třech letech. Byla jsem tedy zvědavá, jak se situace v zemi změnila. První změna se týkala změny kurzu. Jedna koruna nyní odpovídá přibližně třem somům oproti dvěma v minulých letech. O dalších jsem se postupně dovídala od našeho starého přítele Džekena, s nímž jsme se setkali ihned po příletu a který nyní patří k hlavním lídrům opozice. Hovořil s trpkostí o nové vládě, o korupci, o ochotě opozice svrhnout i ji, pokud nebude schopna předložit jasné vyúčtování státních financí. Z rozhovoru s ním jsme cítili až obavy. Bylo totiž zcela zjevné, jak násilí, ke kterému došlo při svržení bývalého prezidenta Bakijeva, otevřelo cestu k rozpoutání vášní mezi určitými skupinami lidí. Z rozhovorů s Džekenem jsme nicméně získali množství aktuálních informací o politicko-ekonomické situaci v zemi. Ta se stále komplikuje a rozhodně není nijak potěšitelná.

Po několika dnech strávených s Džekenem jsme vyrazili za dalšími přáteli. Opustit bojovnou atmosféru opozičních plánů a ponořit se do běžného vesnického rodinného života bylo velmi úlevné. Obyčejných lidí jakoby se ztížená situace v zemi ani nedotkla. S klidem sobě vlastním přijímají neustále zdražování a snaží se pokorně uživit sebe i své děti tvrdou prací na zahradách a péčí o dobytek. V květnu byl právě čas sadby brambor – všichni se tedy pilně věnovali práci na poli.

Kyrgyzové si nejsou zvyklí stěžovat – i když by z mého pohledu pro to měli mnoho důvodů. Například plat učitele je okolo 1500 somů. Pytel mouky – základní potraviny – však zdražil ze 400 somů až na 800. Jeden litr oleje stojí okolo 100 somů. Za jedno dítě ve škole se platí 200 somů (obvyklý počet dětí v rodině je pět až šest dětí). Přestože jsme neslyšeli žádné nářky, byla v atmosféře cítit jistá rezignace, vědomí, že si každý musí pomoci sám, přestože ekonomická situace rodiny je stále těžší.

Na pohostinnosti a vlídnosti však vesničané nijak neztratili a my jsme se mezi starými i těmi nově získanými přáteli cítili dobře. Při pohledu na to, s jakým klidem snáší svůj úděl, jsme si jasně uvědomovali, že ve srovnání s nimi žijeme v nadbytku, a přesto si stále na něco stěžujeme. Kyrgyzové jsou, hodnoceno z našeho pohledu, velice chudí. Nezapomínají se však společně scházet, smát se a věnovat svým dětem. Ženy se starají o domácnost a hospodářství, muži se snaží všemi možnými způsoby uživit rodinu. Při kontaktu s nimi jsme čerpali informace o realitě současného života v Kyrgyzstánu, o sociální a ekonomické situaci rodiny, o stavu zdraví dětí a obecně o zdravotnictví. O politiku se lidé na vesnici nemají čas zajímat.

První dětský dům, který jsme navštívili, byl ve vesnici Ak-Suu (přibližně 20km od Karakolu). Bohužel jsme zde nezastihli ani paní ředitelku ani děti, protože téměř všichni totiž sázeli brambory. Bylo patrné, že celý areál je udržovaný - to je v podstatě shodné pro všechny dětské domovy v Kyrgyzstánu. I přes omezené finanční možnosti jsou celé areály až úzkostně udržovány, vše je čisté,

natřené. Děti, které nebyly na poli, uklízely pokoje i chodby nebo pracovaly na záhoncích. Je to bezesporu pozitivní rys dětských domovů v Kyrgyzstánu – děti se věnují všem domácím pracím a v zařízeních, která jsou na vesnicích, také práci na poli. Díky tomu získávají podobné pracovní návyky jako děti vyrůstající v rodině. Areálem nás provedla jedna z vychovatelek, neznala však žádná konkrétní čísla a hovořila jen o nedostatku bot pro chlapce a přikrývek pro všechny. Prohlédli jsme si obuv hochů, kteří v domově zůstali, a opravdu to nebyla žádná sláva. Chlapci měli boty skutečně špatné.

Přes příjemné přijetí jsme se nedozvěděli potřebné informace k navázání spolupráce. Naším cílem je především pomoc směřující k posílení ekonomické nezávislosti jednotlivých ústavů a také pomoc při získávání vzdělání či profesní kvalifikace dětí. Jednorázová hmotná pomoc má samozřejmě také svůj význam, takže pokud by se našel sponzor ochotný poskytnout peníze na zakoupení obuvi a přikrývek, budou v Ak-Suu potěšeni.

Z Ak-Suu jsme se vydali na chvíli do hor potěšit se krásnou tamější přírodou a klidem a teprve pak se vydali zpět do Biškeku. Nejdříve jsme navštívili dětský domov ve Vojenoantonovce na jeho předměstí. Zdejší ředitel Askar Masylov je ve své pozici již od roku 1993 a je vidět, že svou práci vykonává dobře. Celý areál je čistý a udržovaný a v současné době zde žije 118 dětí. Státní příspěvek na jedno dítě je 65 somů na den (asi 22 korun). Na dotaz po potřebách pomoci říká Askar Masylov: „Je toho mnoho, co potřebujeme. Zimní oblečení, boty, deky. Ale to nám nedávejte. Přivezete takové věci, budeme mít radost, za rok ale ani nebudeme vědět, že jsme něco dostali. Pokud nám opravdu chcete pomoci, pomozte nám postavit skleník – abychom mohli pěstovat rajčata pro děti. To nám opravdu pomůže, když si budeme moci zajistit svépomocí další potraviny. Také bychom potřebovali pomoc s vybudováním ubytovny pro děti, které již v domově nemohou být, nemají však kam odejít.“

Tento přístup se nám líbí. Žádné vzbuzování soucitu, ale naopak snaha nebýt na nikom závislý a schopnost maximum věcí si zajistit sami.

Vydáváme se na prohlídku areálu. Askar nám pyšně ukazuje novou budovu, kterou jim věnoval Rotary klub Biškeku. V této budově je vybudováno učňovské pracoviště kuchařské, kadeřnické a krejčovské, které je stejně jako škola perfektně udržované. Učitele platí Rotary klub a vyučování zde probíhá odpoledne po ukončení základní školní výuky. Děti tu mohou získat výuční list v oboru a tak odcházejí z domova nejen se základním vzděláním, ale i s jakousi dovedností, která jim může pomoci se uživit. Celkově zde získáváme dobrý pocit, že jakákoliv pomoc, jež do tohoto domova směřuje, je skutečně využita k prospěchu dětí. V současné době rozpracováváme s ředitelem tohoto dětského domova rozpočet na výstavbu skleníku.

Poslední námi navštívený dětský domov byl přímo v Biškeku. Jedná se o školu a internát pro děti se zrakovými vadami a děti nevidomé. Tento dětský domov byl založen již v roce 1930 pro 9 studentů, nyní tu žije a učí se 280 dětí z celého Kyrgyzstánu. (V roce 1995 byla v Ošské oblasti otevřena druhá škola pro děti se zrakovými vadami.) Většina dětí zde žije celoročně, protože jejich domovy a rodiny jsou příliš daleko.

Ředitelka tohoto domova Kalima Amanovna Ursetova je jedním ze dvou speciálních pedagogů v celé zemi. Ředitelkou je již od roku 1992 a také ona na nás působí pozitivním dojmem jako člověk na svém místě. I ona totiž říká: „Potřebujeme jen prostředky k tomu, abychom mohli být soběstační. Snažíme se studovat a čerpat ze zahraničních zkušeností. Pokud máme z čeho, vše si uděláme sami –

i učebnice a sešity. Ale je to těžké, když nemáme ani papír.“ Rotary klub jim sice před několika lety věnoval dvě tuny papíru, zásoby se však již tenčí. Kalima nám ukazuje, s jakými provizorními prostředky se děti učí psát a číst. Pro psaní brailovým písmem se používají jakési kovové destičky, ve kterých je hustá mřížka, do nich se sklápne speciální papír a pomocí ostrého bodáčku a mřížky se do papíru vyrážejí tečky. Po popsání stránky se papír z desek vyjme - po rubu jsou vpichy pohmatem čitelné a je tedy možné je číst. Jak jsem se již zmínila – zásoby papíru docházejí a místo bodáčků mají děti kusy dřevek se zatlučenými hřebíky – dar od místního podnikatele. Hřebíky se však stálým tlakem uvolňují, obtížně se s nimi pracuje a zraňují dětem ruce. Takže je jasné, že děti ze všeho nejvíc potřebují speciální papír, bodce a tabulky na psaní brailova písma,

Poté nás paní ředitelka odvádí do počítačového střediska. Zde se děti střídají u několika funkčních počítačů, učí se pracovat se speciálními pomůckami pro nevidomé. Zde se také rodí veškeré učebnice, které mají - a mají jen ty, které si sami vyrobí. Pyšně nám ukazují, co všechno dokázali se dvěma starými tiskárnami. A nám nezbyvá než žasnout. Učebnice pro každý stupeň – samozřejmě jen v několika málo kusech, ale opravdu pěkné. Tvůrce učebnic se nám chlubí knihou pro první třídu – pyšně nám ukazuje obrázek ježka. Aby byli i nadále schopni zajistit výuku tak velkého počtu dětí, potřebují nové počítače a další tiskárnu s brailovým písmem.

Setkáváme se zde také s mladým mužem s těžkou zrakovou vadou, jehož jméno mi bohužel uniklo. Je absolventem zdejší školy a nyní počítačovým vládním expertem. Do školy dochází pomáhat s tvorbou učebního materiálu.

I tento dětský domov opouštíme motivováni ku pomoci. Viděli jsme, jak si všichni každé pomoci váží, vše získané opatrují. Žádné vzbuzování soucitu. Místo něj snaha o samostatnost, nezávislost. Také je zjevné, že si v obou dětských domovech uvědomují potřebu vzdělání a snaží se svým svěřencům poskytnout co nejlepší spolu s každodenními pracovními návyky. V současné době zjišťujeme ceny pomůcek a tiskárny na brailovo písmo.

Náš čas strávený v Kyrgyzstánu se bohužel naplnil. Potěšili jsme se starými a našli nové přátele, načerpali sílu z krásné kyrgyzské přírody, získali jsme maximum aktuálních informací o politické, ekonomické i sociální situaci Kyrgyzstánu a připravili podklady pro konkrétní spolupráci s vybranými dětskými domovy.

Za měsíc přiletí kolegové, aby navštívili další dětské domovy, ty, které jsme již my z důvodu omezené dovolené nestačili. My odlétáme se smutkem z loučení, ale i s nadějí, že se sem opět brzy vrátíme se skutečnou a tolik potřebnou pomocí.

Barbora Nováková, dobrovolník NF Alterra